

Het kind en ons recht

Margrite Kalverboer is behalve orthopedagoog ook jurist. Een mooie combinatie als je bijzonder hoogleraar Kind, (ortho)pedagogiek en vreemdelingenrecht bent en ook docent jeugdstrafrecht. In het vreemdelingenrecht staat het belang van het kind te weinig voorop, vindt ze.

Van Margrite Kalverboer hoeft Nederland echt niet iedere asielzoeker op te nemen. Ze heeft genoeg verhalen van kinderen langs zien komen, om te geloven dat niet alle minderjarige vluchtelingen beter af zijn in Nederland dan in hun land van herkomst. Neem bijvoorbeeld de meisjes die een mooie toekomst voorspeld kregen en hier slachtoffer worden van mensenhandel. Waar het Kalverboer wel om gaat is dat het kind een rol gaat spelen in het migratierecht. 'In procedures moet van ieder kind worden vastgesteld wat het nodig heeft en dat moet vervolgens meegewogen worden. Dat gebeurt nu niet. Kinderen vallen in het recht te vaak buiten de boot.'

En toch heeft Nederland in 1989 wel het Kinderrechtenverdrag van de VN getekend, waarin staat dat 'het belang van het kind' voorrang heeft. 'Als kinderen een delict hebben gepleegd, wordt bij ons bij het bepalen van de strafmaat altijd gekeken naar dat belang. Net zo goed zou je bij asiel-

kinderen moeten bepalen wat het kind nodig heeft om zich goed te kunnen ontwikkelen.'

Kalverboer heeft met beide groepen kinderen ervaring. Ze houdt zich zowel met jeugdstrafrecht bezig als met vreemdelingenrecht. Jarenlang werkte ze bij jeugdinstelling Het Poortje in Groningen, tegenwoordig is ze behalve orthopedagoog ook jurist en onderzoekt ze hoe in het vreemdelingenrecht rekening wordt gehouden met de belangen van kinderen.

Hechttingsprobleem

Maar of ze nu kijkt naar de situatie van jonge delinquenten of van asielzoekerskinderen, de essentie is hetzelfde: 'Het welzijn van het kind staat centraal en dat moet gewogen worden ten opzichte van andere belangen, zoals het belang van de samenleving.' Tenminste, dat geldt voor haar als wetenschapper. Maar niet per se voor het publiek

of de politiek. Zo hoort ze vaak het verwijt dat het de schuld van de ouders is dat de kinderen geworteld zijn geraakt in Nederland en na jaren toch uitgezet worden. 'Hadden ze maar niet zo lang moeten blijven procederen.' Een gekke redenering, vindt ze. 'Als Nederlandse ouders een verkeerde beslissing nemen, proberen we te voorkomen dat het rechtssysteem de kinderen dupeert. Dus waarom zouden we dat bij asielkinderen dan niet doen?'

In de media uitte Kalverboer verschillende keren haar zorgen over de hechtingsproblemen van asielzoekerskinderen, die als gevolg van het Nederlandse beleid steeds weer worden overgeplaatst naar een ander asielzoekerscentrum. Iedere keer weer wennen aan een nieuwe woonomgeving en op elke nieuwe school weer vrienden proberen te maken. Kalverboer onderzocht ooit een Afghaans meisje van veertien dat op school werd gezien als dwars en vervelend. 'Wij leerden haar juist kennen als een zeer sensitief, intelligent kind. Doordat ze steeds weer overgeplaatst werd en al acht jaar niet wist of ze in Nederland mocht blijven, misdroeg ze zich op school en ontwikkelde ze dwangneuroses.'

Aandacht

Kalverboer vindt het lastig dat wetenschappers op het gebied van migratierecht al gauw worden beschuldigd van activisme. Die schijn wil ze vermijden, maar ze vindt het ook een raar verwijt. 'Als je bepleit dat in het jeugdstrafrecht rekening moet worden gehouden met de ontwikkeling van puberhersens, zegt niemand dat je politiek bezig bent.' In het veld van het migratierecht moet je je woorden wegen, zegt ze. 'Een goed gedragswetenschappelijk onderzoek ver-

Margrite Kalverboer

eist bijvoorbeeld dat je het kind en de ouders spreekt. Maar in de politiek ligt vreemdelingenrecht zo gevoelig, dat zulk onderzoek al gauw wordt afgedaan als partijdig, gewoon omdat je je verdiept hebt in het kind.'

Het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht van de RUG, dat zij leidt, rapporteert

over kinderen op verzoek van advocaten. Kalverboer zelf schrijft overigens geen rapporten meer, maar ontwikkelt methodiek voor besluitvorming in procedures waarin het belang van kinderen moet worden meegewogen. Ook doen zij en haar collega's onderzoek naar het effect van de rapporten: neemt de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) ze mee in zijn overweging? Dat is lastig te beoordelen, want tegenwoordig is de IND niet meer verplicht inzicht te geven in zijn interne rapporten. Maar voor Kalverboer staat vast dat de rapportage en het onderzoek naar de plaats van kinderen in het vreemdelingenrecht wel degelijk aandacht hebben gevestigd op het lot van kinderen in de asielprocedure. 'Je ziet het bij de opleiding rechten, waar bij vreemdelingenrecht nu aandacht wordt besteed aan kinderen. Toen ik in 2005 dat vak volgde, was dat nog niet zo.'

‘Zorg dat kinderen in het land van herkomst krijgen wat ze nodig hebben’

Ook in de media is er de laatste jaren veel meer aandacht gekomen voor het lot van asielzoekerskinderen. Al gaat het dan vaak om individuele gevallen. Zodra het asielzoekersvraagstuk een gezicht krijgt, zijn we mild, zegt Kalverboer. 'Alle asielzoekers moeten het land uit, maar Mauro moet blijven.' In het politieke klimaat van nu ziet ze weinig ruimte voor een humaner asielbeleid.

Procedure versnellen

Ze wil niet doen alsof ze de oplossing op een presenteerblaadje heeft. Het asielzoekersvraagstuk is een razend ingewikkeld probleem. 'Zolang er zo'n grote ongelijkheid op de wereld is en mensen in delen van de wereld omkomen van de honger, zullen ze zoeken naar plekken waar ze het beter hebben.' Maar ze gelooft er heilig in dat het beter kan, in ieder geval voor de kinderen. 'Ik zou al zo blij zijn als we de procedure in Nederland kunnen versnellen. Neem binnen een half jaar een besluit, zodat mensen weten waar ze aan toe zijn. Moet een kind dan terug, is dat lang niet zo pijnlijk, want het is er nog niet geworteld.' Er valt veel geld te besparen op procedures en asielzoekerscentra, zegt ze. 'Zorg dat kinderen in het land van herkomst krijgen wat ze nodig hebben, zoals zorg en onderwijs. Investeer in een goede terugkeer.'

Een oplossing is waar ze in elk geval niet in gelooft is een strenger asielbeleid. Uit onderzoek naar mensen die zijn teruggekeerd naar Albanië en Kosovo blijkt dat de vrijwillig teruggekeerden het in het land van herkomst veel beter doen dan mensen die gedwongen werden.

Hoe dat kan? 'Bij mensen die zich helemaal focussen op een verblijfsvergunning, staat – zeker wanneer ze een traumatische achtergrond hebben – onzekerheid en paniek veel te veel op de voorgrond. Pas als ze weten dat ze hier mogen blijven, ontstaat er ruimte om over de toekomst na te denken. Dan willen heel veel mensen toch graag terug naar waar ze vandaan komen. Mits het daar veilig is.'

Margrite Kalverboer (1960)

is bijzonder hoogleraar Kind, (ortho)pedagogiek en vreemdelingenrecht aan de RUG. Ze studeerde in Groningen pedagogiek en later rechten en doorliep de kunstacademie. In 1996 promoveerde ze op de rapportage over opvoedings- en verzorgingsproblematiek bij de Raad voor de Kinderbescherming. Ze werkte bij justitiële jeugdinrichting Het Poortje in Groningen en werd daarna universitair hoofddocent bij afdeling Jeugdzorg van Orthopedagogiek. Ze is projectleider van het onderzoek 'Belang van het kind in het Vreemdelingenrecht en -beleid' en leidt het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht van de RUG.

> www.rug.nl/inbeeld-mkalverboer

TEKST >

DORIEN VRIELING

FOTO'S >

REYER BOXEM